

Högskolekonferensen 2024

Långholmen, Stockholm

14-15 augusti

Tema 3

Doktorsavhandling och Disputation på olika lärosäten

ROYAL INSTITUTE
OF TECHNOLOGY

CHALMERS
UNIVERSITY OF TECHNOLOGY

LUNDS
UNIVERSITET
Lunds Tekniska Högskola

Regler för doktorsavhandling & disputation vid KTH

Sammanläggningsavhandling eller monografi

- ”Licentiatuppsatsen/doktorsavhandlingen får utarbetas som sammanläggningsuppsats eller sammanläggningsavhandling (sammanläggning av vetenskapliga publikationer/manuskript
- med en introduktion och en sammanfattning av ingående arbeten).
/.../. Licentiatuppsatsen och doktorsavhandlingen kan även författas som monografi.”

KTH:s krav på en dr-avhandling

- ”KTH har som kvalitetsmål att en doktorsavhandling ska ligga på en sådan nivå att väsentliga delar av den kan antas till publicering i en referentgranskad vetenskaplig tidskrift av god
- internationell kvalitet och att en licentiatuppsats ska ligga på en sådan nivå att den kan ingå som en del i en sammanläggningsavhandling för doktorsexamen.”

Regler på ämnesnivå (ett exempel)

- "Oavsett om doktorsavhandlingen läggs fram som en monografi eller som en sammanläggning av vetenskapliga artiklar ska den vara av sådan kvalitet att den bedöms kunna utgöra grund för minst fyra normala artiklar som kan publiceras i internationellt erkända tidskrifter med referentgranskning."
- *Allmän studieplan för byggvetenskap*

Förhandsgranskning

- ”En förhandsgranskare ska alltid granska licentiatuppsatsen/
doktorsavhandlingen för att bedöma om denna är klar för slutlig
examination. /.../.
- Förhandsgranskaren ska ha avlagt doktorsexamen och vara
vetenskapligt kompetent motsvarande docent.”

Avhandlingen

- ”Licentiatuppsatsen/doktorsavhandlingen ska tryckas i minst 30 exemplar.”
- (Avhandlingen trycks och distribueras alltså före disputationen.)
- Ur ”*Språkpolicy för KTH*”:
- ”Varje examensarbete på grundnivå och avancerad nivå, licentiatavhandling och doktorsavhandling som skrivs på engelska ska ha en svensk sammanfattning.”

Opponent

- ”Opponenten ska ha avlagt doktorsexamen, vara vetenskapligt kompetent motsvarande docent och vara internationellt framstående forskare inom aktuellt ämnesområde. Opponenten får inte vara anställd vid KTH.”

Betygsnämnd

- En betygsnämnd ska bestå av tre eller fem ledamöter. Kvinnor och män ska vara jämställt representerade. /.../.
- För en betygsnämnd bestående av tre ledamöter ska minst två ledamöter hämtas utanför KTH. /.../. För en betygsnämnd bestående av fem ledamöter ska minst tre ledamöter hämtas utanför KTH. /.../.
- Krav för betygsnämndens ledamöter:
 1. Varje ledamot ska ha avlagt doktorsexamen och en majoritet av ledamöterna ska vara vetenskapligt kompetenta motsvarande docent.
 2. Minst en ledamot ska ha god kännedom om den svenska utbildningen på forskarnivå /.../.

Betygsnämndens möte

- ”Vid betygsnämndens möte ska opponenter närvara och avge ett muntligt yttrande över avhandlingen. Vid mötet har huvudhandledaren närvaro- och yttranderätt. Både opponenter och huvudhandledare ska lämna mötet innan nämnden fattar beslut.”

Regler för doktorsavhandling & disputation vid LTU

Lennart Elfgren

Senior prof. i Byggkonstruktion
Tidigare fakultetsdekan och prefekt

SBU, Långholmen 15 aug. 2024

LULEÅ
UNIVERSITY
OF TECHNOLOGY

Handbok för utbildning på forskarnivå

Handbok för utbildning på forskarnivå vid Luleå tekniska universitet innehåller hänvisningar till lag och förordning, interna regler, riktlinjer och tillämpningar samt blanketter och mallar som används i utbildning på forskarnivå.

Målgrupp för handboken är doktorander och personal vid universitetet.

Utbildning på forskarnivå

Beskrivning av syfte och mål med forskarutbildning.

Tillträde till utbildning på forskarnivå

Information om rekryterings-, antagnings- och anställningsprocessen.

Forskningsämnen och allmänna studieplaner

Universitetets forskningsämnen och deras allmänna studieplaner.

Utbildning på forskarnivå

Beskrivning av syfte och mål med forskarutbildning.

Tillträde till utbildning på forskarnivå

Information om rekryterings-, antagnings- och anställningsprocessen.

Forskningsämnen och allmänna studieplaner

Universitetets forskningsämnen och deras allmänna studieplaner.

Studiefinansiering

Information om hur forskarutbildning kan finansieras.

Utbildningsprocessen

Information om introduktion och andra moment som kan ingå i forskarutbildningen.

Handledning

Information om handledning, dess omfattning och handledares kompetens och ansvar.

Examina på forskarnivå

Information om examensbenämningar och examinatorer.

Doktorsexamen

Information om förberedelser inför disputation, disputationen och betygssättning.

Licentiatexamen

Information om förberedelser inför licentiatseminarium, seminariet och betygssättning.

Dubbel examen respektive gemensam examen

Information om forskarutbildning som leder till dubbel eller gemensam doktorsexamen.

Blanketter och mallar

Här finns blanketter och mallar som används inom forskarutbildningen.

Hantera kurser

Information om planering och genomförande av kurs samt kursvärdering.

Kvalitetssäkring och uppföljning

Information om kvalitets- och uppföljningsarbete.

Kontakter

Beslutsfattare: Rektor
Dokumenttyp: Riktlinje
Giltighetstid: tillsvidare

Beslutsdatum: 2021-11-29
Träder i kraft: 2021-12-01

Dokument som upphävs: LTU-4209-2020, LTU-597-2021, LTU-1870-2021

Riktlinjer för utbildning på forskarnivå vid Luleå tekniska universitet

- Vilka krav ställer man på en avhandling? (Antal artiklar, tidskrifter, konferenser?)-
Inga formella antal
- Hur förhandsgranskas den? Av expert utanför betygsnämnd eller av betygsnämnd/opponent före disputation? – **Det senare**
- När trycker man avhandlingen (före eller efter disputation)? - **Före**
- Svensk sammanfattning? - **Ja**
- Hur skall betygsnämnden befolkas? Antal? Speciella krav? **3 el 5 extern majoritet Jävsfrågan viktig**
- Får opponent och huvudhandledare delta då nämnden fattar sitt beslut?
Vid: Ja, I: Nej
- Detsamma för lic. **Jo i princip**

LUNDS
UNIVERSITET

Regler för doktorsavhandling och disputation vid LTH

STEFAN OLANDER, SBU, LÅNGHOLMEN, 240815

Sammanläggning eller monografi

- Avhandlingar ska utformas enligt god vetenskaplig sed. En avhandling kan vara en sammanläggningsavhandling, d.v.s. bestå av vetenskapliga artiklar/manuskript med en inledande ramberättelse ("kappa"). Alternativt kan avhandlingen skrivas som en monografi, d.v.s. i sammanhängande bokform.
- Avhandlingen ska innehålla en populärvetenskaplig sammanfattning, företrädesvis på svenska eller i undantagsfall på engelska. Avhandlingen ska skrivas på svenska, danska, norska eller engelska språket. Om avhandlingen inte är skriven på engelska ska den innehålla en sammanfattning på engelska.

LTHs krav på en doktorsexamen

-Lärandemål

- **Kunskap och förståelse**

- Doktoranden ska ha förståelse för de grundläggande teorierna och metoderna samt visa kunskap om forskningen inom forskningsutbildningsämnet. Vidare ska doktoranden visa en djup förståelse beträffande sitt avhandlingsområde, vilket ska innefatta en unik spetskompetens inom exempelvis specifik teori eller metod
- Genomföra forskning med avsikt att besvara identifierade forskningsfrågor med tillämpning eller utveckling av adekvata metoder. Kontinuerligt läsa och reflektera över forskningsmetodik och metoder i vetenskapliga artiklar och rapporter samt kontrastera mot egen metodik och applicerade metoder.

LTHs krav på en doktorsexamen

-Lärandemål

- **Färdighet och förmåga**

- Kritiskt granska och värdera information från vetenskapliga och tekniska källor, till exempel genom att läsa och citera tidigare forskning för att underbygga eget resonemang samt syntetisera tidigare forskning. Reflektioner och begripliggörande av komplexa företeelser, frågeställningar och situationer – från ett tvärvetenskapligt perspektiv, om relevant. Visa förmåga att självständigt kritiskt granska, syntetisera och värdera vetenskapliga artiklar.
- Genom progression i utbildningen succesivt bli en mer självständig forskare. Visa förmåga att bestämma vetenskapliga angreppssätt lämpliga för de identifierade och formulerade forskningsproblemen eller forskningsfrågorna samt att genomföra det vetenskapliga arbetat inom uppsatta tids- och kostnadsramar.
- Genom doktorandutbildningen självständigt författa och presentera en avhandling som ska ligga vid forskningsområdets framkant samt bidra till kunskapsutvecklingen inom det specifika ämnesområdet genom exempelvis medverkan i interna och externa seminarium

LTHs krav på en doktorsexamen

-Lärandemål

- **Färdighet och förmåga forts.**

- Genom att publicera och redogöra för forskningen i nationella eller internationella vetenskapliga konferenser eller granskade vetenskapliga tidskrifter samt publicera artiklar och uppsatser samt medverka vid workshops, konferenser och liknande som vänder sig till samhället i övrigt.
- Tydligt kunna redogöra för syfte och mål med sin forskning, och tydligt beskriva kunskapsluckor relaterat till dessa samt begränsningar av eventuella generaliseringar. Doktorandens kunskapsluckor kan identifieras exempelvis genom samarbeten, litteraturstudier eller kurser. Dessa kunskapsluckor dokumenteras och redovisas i ISP:n genom redovisning av exempelvis motivering av genomförda kurser eller litteraturstudier
- Genom medverkan i professionella sammanhang samt i grundutbildning på ett pedagogiskt vis bidra till kunskapsutveckling och andras lärande. Vidare att doktoranden kan spegla sin forsknings relevans i dessa sammanhang är meriterande

LTHs krav på en doktorsexamen

-Lärandemål

- **Värderingsförmåga och förhållningssätt**

- Att genom sitt forskningsarbete presentera nya och originella resultat, framtagna på ett vetenskapligt redligt sätt samt med beaktande av forskningsetiska riktlinjer. Kunna kritiskt reflektera kring sin undervisning och/eller forskning utifrån forskningsetiska principer.
- Doktoranden ska genom sina publikationer, avhandlingar och andra aktiviteter uppvisa en förmåga att kontextualisera sin forskning och dess användning ur ett längre/större perspektiv. Vidare ska doktoranden kunna redovisa möjligheter och begränsningar kring hur forskningsresultaten kan tillämpas för samhällsutvecklingen. Ett sätt är att identifiera kvarvarande kunskapsluckor och kunna redogöra för framtida forskning och utvecklingspotential

Regler på ämnesnivå (exempel)

- Byggnadsfysik

- Avhandlingen kan vara en monografi eller en s.k. sammanläggningsavhandling av internationellt publicerade eller publicerbara artiklar. Antalet artiklar bör beroende på omfattning vara 4-6. Flera författare till olika bidrag godtas under förutsättningen att doktorandens insats kan identifieras. Vid en sammanläggningsavhandling skall en sammanfattning skrivas som Sida 9 av 9 kan läsas självständigt. Den vetenskapliga avhandlingen skall offentligen presenteras och försvaras. En särskild betygsnämnd beslutar om den kan godkännas.

- Konstruktionsteknik

- En vetenskaplig avhandling skall författas och offentligt försvaras. Avhandlingen skall vara av internationell kvalitet innebärande att innehållet håller tillräcklig nivå för publicering i internationellt granskade tidskrifter. Avhandlingen kan vara en monografi eller en sammanläggning av ett antal publicerade eller publicerbara artiklar.

Förhandsgranskning

- Syftet med förhandsgranskningen är att bedömarna, det vill säga opponenter och ledamöter i betygsnämnd, ska ge återkoppling på om avhandlingen är granskningsbar och i sådan kvalité att den går att försvara. Detta är inte ett förhandsgodkännande av avhandlingen och är inte en garanti för en godkänd disputation.
- Förhandsgranskningen ska genomföras efter att betygsnämnd och opponenter blivit beslutade. Förhandsgranskningen ska vara klar senast sex veckor före disputation. En förhandsgranskning förväntas ta cirka två veckor i anspråk och manuskriptet skickas därför för förhandsgranskning senast åtta veckor före disputation.

Tryckning och distribution

- Vid LTH måste avhandlingen vara på papper och den måste vara tryckt senast på spikningsdagen, det vill säga senast tre veckor och tre arbetsdagar innan disputationen. Avhandlingen måste tryckas i åtminstone 50 exemplar och den behöver distribueras enligt särskilda bestämmelser.
- doktoranden ska ha rätt till minst 40 exemplar,
- universitetsbiblioteket ska erhålla 3 exemplar (för utlåning, visning, arkiv och lämnas ut mot förfrågan)
- LTH:s kansli ska erhålla 1 exemplar
- det ska finnas ett tillräckligt antal exemplar tillgängliga vid disputationen för att möjliggöra en tillfredsställande granskning.

Opponent

- ska inneha doktorsexamen
- får inte vara verksam vid den egna fakulteten eller institutionen, om inte särskilda skäl föreligger

Betygsnämnd

- Ledamot och suppleant ska inneha doktorsexamen
- Minst en av de röstberättigade ledamöterna i betygsnämnden ska ha sin verksamhet utanför LU
- Minst en ersättare ska utses
- Handledare får inte ingå i betygsnämnden
- Jäv får inte föreligga (mellan någon av handledarna/respondent och ledamöter/opponent).
- Majoriteten av betygsnämndens ledamöter ska ha docentkompetens eller motsvarande.
- Ledamot från ett internationellt lärosäte anses ha docentkompetens om man har meriter som motsvarar docentens, såsom väsentlig akademisk produktion efter doktorsavhandling och viss erfarenhet av doktorandhandledning. Suppleant bör uppfylla ovan krav.

Betygsnämnd forts

- Ledamöter av båda könen bör delta
- Minst en ledamot, eller opponenter, bör så långt det är möjligt ha samma kön som respondenten.
- Det bör finnas minst en ledamot från annat nationellt lärosäte samt gärna även internationell representation i betygsnämnden/opponent, då LTH:s forskarutbildning ska vara på hög internationell nivå (LTH:s strategiska plan). För vissa enstaka ämnen är det dock naturligt att rekrytera nationellt.

Betygsnämndsmöte

- Betygsnämnden är beslutsför när alla ledamöter är närvarande, på länk eller fysiskt. Som nämndens beslut ska den mening gälla som de flesta enar sig om. Enskild ledamot har rätt att få avvikande mening antecknad. Doktorsavhandlingen ska bedömas med något av betygen underkänd eller godkänd. Om avhandlingen bedöms som underkänd ska detta motiveras skriftligt
- Disputationens ordförande ska vara tillgänglig vid betygsnämndens möte för att vid behov informera om lokala förhållanden, koordinering, universitetets regelverk och svensk lagstiftning.

LUNDS
UNIVERSITET

Om forskarutbildning på Chalmers

Henriette Söderberg

SBU Långsholmen 15 aug 2024

Avhandlingens format

”Licentiatuppsats och doktorsavhandling kan författas som *sammanläggningsavhandling*, alternativt som monografi. Om avhandlingen är en sammanläggningsavhandling ska den inledas med en introduktion, s k ‘kappa’, som följs av de ingående vetenskapliga artiklarna. Kappans syfte är att sätta studierna i sitt sammanhang, samt att presentera relevanta resultat som av olika skäl inte beskrivs i artiklarna.”

” Licentiatuppsats och doktorsavhandling ska skrivas på *engelska*. De kan i undantagsfall skrivas på svenska, och ska då innehålla en sammanfattning på engelska.”

”Doktorsavhandling ska på baksidan av omslaget innehålla en *populärvetenskaplig sammanfattning* av innehållet på svenska och/eller engelska.”

Doktorsexamen

Mål att nå:

Kunskap och förståelse

"...systematisk förståelse av forskningsområdet samt djup och aktuell specialistkunskap..."

...

Färdighet och förmåga

"...förmåga till vetenskaplig analys och syntes samt till självständig kritisk granskning och bedömning av nya och komplexa företeelser, frågeställningar och situationer..."

....

Värderingsförmåga och förhållningssätt

"...intellektuell självständighet och vetenskaplig redlighet samt förmåga att göra forskningsetiska bedömningar..."

....

Publikationer

- Antal...
- Konferensbidrag....
- Predatory journals....

Förhandsgranskning

- "Examinator ska förhandsgranska licentiatuppsats och doktorsavhandling."
- "Kvalitetssäkring av avhandlingen inför disputation sker genom att en preliminär version av avhandlingen förhandsgranskas av opponent och betygsnämnd. Avhandlingen ska skickas för förhandsgranskning senast tre månader före disputation. Skriftliga utlåtanden ska vara institution tillhanda senast två månader före disputation."

Tillgängliggörande

”Doktoranden ansvarar för att doktorsavhandlingen under tre veckor före disputation finns tillgänglig vid Chalmers och vid motsvarande institutioner vid övriga högskolor och universitet i Sverige i tillräckligt antal exemplar för att möjliggöra en tillfredsställande granskning av uppsatsen inför disputationen.”

Opponent och betygsnämnd

Opponenten ska vara vetenskapligt kompetent motsvarande lägst docentnivå.

Betygsnämnd består av tre ledamöter, undantag fem, varav minst en kvinna eller minst en man. Om inte ska skäl dokumenteras och godkännas. Alla ledamöter i betygsnämnd ska vara vetenskapligt kompetenta motsvarande docent-nivå. Eftersträvar externa ledamöter.

Betygsnämndens möte

” Betygsnämndens ledamöter utser ordförande inom nämnden. Betygsnämnden är beslutsför när samtliga ledamöter är närvarande.

Som nämndens beslut gäller den mening som majoriteten enar sig om.

Fakultetsopponenten och huvudhandledaren ska närvara vid betygsnämndens sammanträde och delta i överläggningen men inte i beslutet. Examinator och ordförande vid disputationen får delta i överläggningarna men inte i beslutet.”

CHALMERS